

Nr 77.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående ändring i gällande grunder för pensionering av arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt angående tiden för avgång ur tjänst; given Stockholms slott den 19 mars 1915.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att godkänna bifogade förslag till kungörelse om ändrad lydelse av punkten 2 i de av Kungl. Maj:t med riksdagen antagna grunder för pensionering av arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt angående tiden för avgång ur tjänst.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

G U S T A F.

B. B. E. Mörcke.

Förslag

till

kungörelse om ändrad lydelse av punkten 2 i de av Kungl. Maj:t med riksdagen antagna grunder för pensionering av arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt angående tiden för avgång ur tjänst.

Härigenom förordnas, att punkten 2 i de av Kungl. Maj:t med riksdagen antagna grunder för pensionering av arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt angående tiden för avgång ur tjänst skall hava följande ändrade lydelse:

2.

En var av förenämnda ämbets- och tjänstemän, vilken vid avskedstagandet stått i statens tjänst i 30 år, eller, om han är underofficer vid värvat garnisonsregemente eller fortifikationen, i 25 år, samt i övrigt till arméns pensionskassa erlagt stadgad pensionsavgift och är till pension ur kassan berättigad, äger att efter erhållet avsked undfå fyllnadspension, beräknad enligt punkten 1 här ovan, om tillika följande levnadsår äro uppnådda, nämligen av:

a) generaler av alla grader, generalfältläkaren, generalintendenten, militärbefälhavaren å Gottland, inspektören för kavalleriet, kommandanten i Boden, krigsarkivarien samt vaktmästarna vid militära ämbetsverk och staber 65 år;

b) regements- och sekundchefer ävensom övriga chefer för särskilt för sig bestående militära kårer, överstarna vid generalstaben, fortifikationen och intendenturkåren, överfältläkaren, chefen för krigshögskolan, chefen för artilleri- och ingenjörhögskolan, professorn vid generalstaben, överstelöjtnanter och majorer vid intendenturkåren, fältläkare, fältveterinären vid arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, fälttygmästaren, styresmännen för artilleriets fabriker, tygmästare, auditörer, sekreteraren vid fortifikationen, regementsläkare, chefläkaren vid garnisonssjukhuset i Stockholm, regementsveterinärer, tygingenjörer, fabriksingenjörer, tygförvaltare, fabriksförvaltare, kassörer och förrådsförvaltare vid fortifikationen, förvaltare vid intendenturkåren, fanjunkarna vid krigsskolan,

väbeln vid artilleri- och ingenjörhögskolan, tygunderofficerare, öververkmästare, verkmästare, besiktningrustmästare, tygverkmästare, departementsskrivare, tygskrivare, fabriksskrivare, tyghantverkare, fortmaskinister, gevärshantverkare och hantverkare vid trängen 60 år;

c) övriga i mom. b) ej upptagna regementsofficerare, chefen för artilleristaben, kaptener vid intendenturkåren, bataljonsläkare, assistenten vid arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, sjukhusläkaren med bataljonsläkares lön vid garnisonssjukhuset i Stockholm, regementsstallmästare, bataljonsveterinärer 55 år;

d) officerare av kompaniofficers grad med undantag av kaptener vid intendenturkåren, underofficerare med undantag av fanjunkarna vid krigsskolan, förvaltare vid intendenturkåren och tygunderofficerare, ävensom radiotelegrafister och musikpersonal 50 år.

*Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 19 mars 1915.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Mörcke anmälde två särskilda, av direktionen över arméns pensionskassa gjorda underdåniga framställningar angående pensionsåldern för innehavare av vissa nyinrättade tjänster vid armén samt yttrade därvid följande:

Direktionens
över arméns
pensionskassa
framställning
den 30 oktober
1912.

»Uti staten för artilleriets tygstater finnas sedan år 1911 uppförda befattningar för fortmaskinister med 900 kronors lön och två ålders-tillägg å 150 kronor. Uti 1915 års stat äro upptagna sju dylika be-fattningar eller samma antal, som skall finnas efter genomförd härordning.

Redan i underdånig skrivelse den 30 oktober 1912 anmälde direktionen över arméns pensionskassa, att berörda befattningar vore av natur, att deras innehavare skulle vara delaktiga i arméns pensions-kassa och deras pension samt tiden för deras avgång ur tjänst be-

stämmas enligt de den 22 juni 1877 fastställda grunder för pensioneringen av arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt angående tiden för avgång ur tjänst med däri gjorda ändringar. Då det för prövning av uppkommande frågor om rätt till pension för dessa befattningshavare vore av vikt, att deras pensionsålder bleve bestämd, hemställde direktionen, att framställning i ämnet måtte göras till riksdagen. Med fästat avseende å redan fastställda åldersgränser för med ifrågakvarande befattningar jämförliga tjänster, ville direktionen för sin del föreslå, att pensionsrättsåldern bestämdes till 60 år.

Över direktionens framställning hava yttranden avgivits dels av *arméförvaltningens artilleridepartement*, som tillstyrkt förslaget om bestämmande av pensionsrättsåldern för fortmaskinister till 60 år, och dels av *statskontoret*, som hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att utom de i punkt 2 b) i cirkuläret den 22 juni 1877 angående grunder för pensionering av arméns befäl och underbefäl med vederlikar, sådant detta moment lydde i kungörelsen den 6 augusti 1909, uppräknade befattningar därstädes även måtte upptagas fortmaskinister, vilka således, under förutsättning av övriga i punkt 2 stadgade villkors fullgörande, skulle äga att undfå fyllnadspension vid uppnådda 60 levnadsår.

Arméförvaltningens artilleridepartements och statskontorets yttranden.

Vidare har direktionen över arméns pensionskassa uti underdånig skrivelse den 20 januari 1915 erinrat därom, att för genomförande av den nya härordningen Kungl. Maj:t och riksdagen beslutit, att följande nya beställningar skulle inrättas, nämligen å generalitetsstaten en inspektör för infanteriet och en inspektör för militärläroverken, vardera med 8,000 kronors lön, samt en inspektör för kavalleriet med 6,000 kronors lön, å staten för artilleristaben chefen för staben med 4,000 kronors lön, å staten för artilleri- och ingenjörhögskolan chefen för skolan med 4,000 kronors lön, å staten för artilleriets fabriker och tygstater en fälttygmästare med 4,500 kronors lön, tre styresmän, en var med 3,400 kronors lön och ett ålderstillägg om 600 kronor, en tygmästare av första klassen med 4,000 kronors lön, två tygmästare av andra klassen, vardera med 3,400 kronors lön, och en öververkmästare med 1,500 kronors lön och två ålderstillägg å 500 kronor, å staten för fortifikationen elva radiotelegrafister, en var med 780 kronors lön, samt å staten för intendenturkåren åtta förvaltarassistenter (sergeanter) av första klassen, en var med 900 kronors lön, och åtta förvaltarassistenter (sergeanter) av andra klassen, en var med 780 kronors lön. Av dessa beställningar vore en

Direktionens över arméns pensionskassa framställning den 20 januari 1915.

del besatta redan från och med innevarande år. Samtliga ifrågavarande nya tjänster vore av den natur, att deras innehavare skulle vara delägare i arméns pensionskassa och deras pension samt tiden för deras avgång ur tjänst bestämmas enligt de i ovannämnda cirkulär den 22 juni 1877 fastställda grunder.

Vidare har direktionen erinrat därom, att Kungl. Maj:t, i enlighet med riksdagens beslut, föreskrivit, dels att från och med innevarande år benämningen överfältläkare skulle utbytas mot generalfältläkare, fältläkare mot överfältläkare och fördelningsläkare mot fältläkare, dels ock att intendenturkåren skulle, likaledes från och med innevarande år, omorganiseras från civilmilitär till militär kår och i samband därmed benämningen överfältintendent utbytas mot överste, fältintendent av första graden mot överstelöjtnant, fältintendent av andra graden mot major, intendent av första klassen mot kapten av första klassen, intendent av andra klassen mot kapten av andra klassen, underintendent mot löjtnant av första klassen, förvaltarassistent av första klassen mot sergeant av första klassen och förvaltarassistent av andra klassen mot sergeant av andra klassen.

Då det för prövning av uppkommande frågor om rätt till pension för innehavarna av ovannämnda *nya* befattningar vore av vikt, att pensionsåldersgränsen ju förr desto hellre fastställdes, hemställde direktionen, att framställning i ämnet måtte göras hos den nu församlade riksdagen. Med fästat avseende å redan fastställda åldersgränser för med de nya befattningarna jämförliga tjänster ville direktionen för sin del föreslå, att pensionsrättsåldern för inspektören för infanteriet och inspektören för militärläroverken bestämdes till 65 år, för inspektören för kavalleriet till 65 eller 60 år, för öververkmästaren vid artilleriets fabriker och tygstater till 60 år, för chefen för artilleri- och ingenjörhögskolan, chefen för artilleristaben, fälttygmästaren, styresmän för artilleriets fabriker och tygmästare vid artilleriets tygstater till 55 år samt för förvaltarassistenter och radiotelegrafister, i enlighet med från generalintendenten och chefen för fortifikationen infordrade förslag, till 50 år. Vad åter anginge ovanberörda *nybenämnda* tjänster vid fältläkarkåren och intendenturkåren, så enär genom organisationen i fråga förutvarande beställningar endast ändrat benämning, ansåge sig direktionen icke hava anledning att föreslå ändring i pensionsrättsåldern för dessa tjänsters innehavare.

aldern för innehavare av ifrågavarande nya tjänster vid armén i överensstämmelse med vad som gällde för redan befintliga motsvarande tjänstinnehavare, ehuru man, om fråga varit om en reglering av pensionsgrunderna, i ett eller annat avseende måhända kunnat komma till ett annat resultat. Då en dylik uppfattning torde hava varit ledande jämväl för direktionen över arméns pensionskassa vid avgivande av dess förevarande förslag, kunde statskontoret lämna detsamma i huvudsakliga delar utan erinran. Beträffande inspektören för kavalleriet syntes direktionen emellertid tveka mellan 65 och 60 år såsom pensionsålder. För så vitt icke militära skäl med bestämdhet talade för den lägre pensionsåldern, ansåge sig statskontoret, som funne den omständigheten — vilken måhända föranlett direktionens tvekan — att kavalleriinspektörens lön vore lägre än vad i sådant avseende tillkomme såväl inspektören för infanteriet som inspektören för militärläroverken, icke i och för sig böra föranleda skillnad dem emellan i nu ifrågavarande hänseende, böra förorda, att pensionsåldern jämväl beträffande inspektören för kavalleriet bestämdes till 65 år. Vidare och då pensionsåldern för krigshögskolans chef vore bestämd till 60 år, syntes det statskontoret, som om pensionsåldern även för artilleri- och ingenjörhögskolans chef — av direktionen föreslagen till 55 år — borde bestämmas till 60 år. Vad slutligen beträffade de å staten för artilleriets fabriker och tygstater nyinrättade tjänsterna, skulle pensionsåldern enligt direktionens förslag bliva 55 år för alla utom för öververkmästaren, i fråga om vilken direktionen föreslagit en ålder av 60 år. Beträffande även de övriga av dessa tjänster ville statskontoret, med erinran att åtminstone en del av dessa redan förut funnits men uppehållits av därtill kommanderade officerare, vilka i fråga om pensionsåldern varit beroende av den militära grad av kapten och regementsofficer, som innehades, ifrågasätta, huruvida numera, efter det dessa tjänster tillsattes med ordinarie innehavare, vilka i denna sin egenskap ägde pensionsrätt, skäl kunde anses föreligga för bestämmande i fråga om dessa depåtjänstemän av en så låg pensionsålder som 55 år. Så vitt ej särskilda skäl, varom handlingarna ej lämnade upplysning, förefunnes för sistnämnda pensionsålder, syntes det statskontoret, som om nu ifrågavarande tjänstinnehavare borde i avseende å pensionsåldern likställas med de tjänstemän vid arméns fabriker och verkstäder, för vilka, såsom exempelvis tygingenjörer, fabriksingenjörer, tygunderofficerare med flera, gällde en pensionsålder av 60 år.

Vad först beträffar pensionsåldern för innehavarna av de nya tjänster, som enligt 1914 års härordning redan blivit i vederbörande

Departements-
chefen.

stater upptagna eller äro avsedda att under de närmaste åren tillkomma, har jag icke något att erinra mot, att denna i enlighet med myndigheternas förslag bestämmes till 65 år för inspektören för infanteriet och inspektören för militärläroverken, till 55 år för chefen för artilleristaben, till 60 år för öververkmästaren vid artilleriets fabriker och tygstater samt till 50 år för radiotelegrafister vid fortifikationen och sergeanter vid intendenturkåren. Då uti gällande pensioneringsgrunder 65 år redan angivits såsom åldergräns för »generaler av alla grader», torde emellertid några särskilda bestämmelser icke erfordras beträffande förstnämnda båda befattningshavare, vilka med hänsyn till såväl tjänstställning som avlöningsförmåner äro likställda med övriga generalspersoner.

Enligt 1914 års härordning skola inspektören för kavalleriet, kommandanten i Boden och militärbefälhavaren på Gottland åtnjuta överstes avlöningsförmåner jämte ett årligt arvode om 1,000 kronor. Pensionsåldern är för närvarande bestämd till 65 år för militärbefälhavaren på Gottland och till 60 år för kommandanten i Boden. Fråga är då, huruvida inspektören för kavalleriet bör med avseende å pensionsåldern likställas med den förre eller den senare. Härvid anser jag mig böra framhålla, att då ifrågavarande tre befattningshavare åtnjuta samma avlöningsförmåner och några särskilda skäl för att sätta pensionsåldern högre för den ene befattningshavaren än för den andre icke torde förefinnas, pensionsåldersgränsen enligt min uppfattning bör bestämmas lika för samtliga dessa befattningshavare. Vid sådant förhållande och då 1913 års krigsbefäl, i samband med avgivande av yttrande över föreliggande förslag till lag angående militära och civilmilitära tjänstinnehavares rätt till pension, föreslagit pensionsåldersgränsen för kommandanten i Boden till 65 år, anser jag mig böra tillstyrka, att densamma jämväl för inspektören för kavalleriet bestämmes till 65 år.

Beträffande pensionsåldern för chefen för artilleri- och ingenjörhögskolan, fälttygmästaren, styresmännen för artilleriets fabriker och tygmästarna vid artilleriets tygstater, håller jag, i likhet med statskontoret, före, att denna bör bestämmas till 60 år.

Vad härefter angår innehavarna av ovanberörda nybenämnda beställningar vid fältläkarkåren och intendenturkåren har någon ändring i pensionsåldern för dessa icke blivit ifrågasatt. Vid sådant förhållande torde endast den ändring böra i gällande bestämmelser vidtagas, att de nya benämningarna införas i stället för de förutvarande. Härvid synes mig dock undantag böra göras med avseende å generalfältläkaren. Be-

träffande ifrågavarande befattningshavare tillåter jag mig erinra, att överfältläkaren (generalfältläkaren) före den 1 januari 1908 var ledamot av medicinalstyrelsen och i denna sin egenskap var pensionsberättigad först vid uppnådda 65 års ålder. Då överfältläkaren från och med nämnda tidpunkt överflyttades till arméförvaltningens stat, erhöll han visserligen generalmajors tjänsteställning men däremot endast överstes avlöningsförmåner. Med hänsyn härtill blev pensionsåldern för honom nedsatt till 60 år. Sedan emellertid 1912 års riksdag, i anslutning till Kungl. Maj:ts förslag, att överfältläkaren borde i avlöningshänseende likställas med generalkrigskommissarien, bestämt den förres avlöningsförmåner till sammanlagt 11,055 kronor, därav 7,000 kronor lön och generalspersons dagavlöning, 2,555 kronor, och inkvarteringsbidrag, 1,500 kronor, förefinnes icke vidare någon anledning att bibehålla pensionsåldern för generalfältläkaren vid 60 år. Jag anser därför, att denna nu bör höjas till 65 år. En dylik höjning av pensionsåldern finner jag så mycket mera befogad, som icke någon annan statens ämbetsman i motsvarande ställning torde vara pensionsberättigad före uppnåendet av denna ålder.

Pensionsåldersgränsen för fortmaskinister torde, i enlighet med myndigheternas förslag, böra bestämmas till 60 år.

Enligt gällande pensioneringsgrunder är pensionsrättsåldern för regements- och sekundchefer ävensom övriga »chefer för särskilt för sig bestående militära kårer» bestämd till 60 år. I enlighet härmed äro trängkårernas chefer, vilka åtnjuta överstelöjnants eller majors lön, icke i likhet med andra överstelöjtnanter och majorer berättigade till pension vid 55 års ålder, utan först vid uppnådda 60 år.

Enligt 1914 års härordning skall emellertid trängens officers- och underofficerspersonal sammanföras till en kår under chefskap av en överste. På grund härav komma de å gemensam stat för officerare och underofficerare med vederlikar vid trängen uppförda överstelöjtnanter och majorer icke att hädanefter vara chefer för särskilt för sig bestående militära kårer.

Då jag fann det önskvärt, att i överensstämmelse härmed den för närvarande bestämda pensionsåldern för bemälda överstelöjtnanter och majorer, i likhet med pensionsåldern för de regementsofficerare vid fortifikationen, vilka placerats såsom kårchefer, bestämdes till uppnådda 55 år, anmodade jag den 22 januari 1915 direktionen över arméns pensionskassa att inkomma med förslag till härav föranledda ändringar i gällande pensioneringsgrunder.

Med anledning härav har direktionen uti skrivelse den 27 januari 1915 anfört, att då enligt den nya härordningen de olika trängkårerna upphörde att vara självständiga militära kårer och alltså såsom kårchefer placerade överstelöjtnanter och majorer vid trängen icke längre vore chefer för särskilt för sig bestående militära kårer, pensionsrättsåldern för dessa kårchefer redan enligt nu gällande bestämmelser i pensioneringsgrunderna bleve 55 år eller densamma som för såsom kårchefer placerade regementsofficerare vid fortifikationen. Direktionen ansåge därför, att det framställda önskemålet, att trängkårchefernas pensionsrättsålder måtte bliva bestämd till 55 års ålder, redan uppnåtts i och med trängens omorganisation och att följaktligen någon ändring i pensioneringsgrunderna för detta ändamål icke vore behöflig.

Uti infortrat yttrande den 11 februari 1915 har statskontoret förklarat sig dela den av direktionen över arméns pensionskassa uttalade meningen, att efter genomförandet av den beslutade omorganisationen av trängen, de regementsofficerare, vilka komme att vara befälhavare för de å skilda orter förlagda avdelningarna av trängen, bleve att hänföra till de regementsofficerare, för vilka enligt punkt 2 c) av förenämnda cirkulär den 22 juni 1877 pensionsåldern vore bestämd till 55 år, samt att följaktligen det framställda önskemålet uppnåddes utan att för sådant ändamål erfordrades ändring av gällande pensioneringsgrunder.

Med hänsyn till vad myndigheterna sålunda anfört, torde några särskilda bestämmelser med avseende å pensionsåldern för trängens regementsofficerare icke vara erforderliga.»

Föredraganden uppläste härefter ett i enlighet med vad han anfört upprättat »Förslag till kungörelse om ändrad lydelse av punkten 2 i de av Kungl. Maj:t med riksdagen antagna grunder för pensionering av arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt angående tiden för avgång ur tjänst» samt hemställde, att detta förslag måtte genom nådig proposition föreläggas riksdagen till godkännande.

Till denna departementschefens hemställan, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet.

C. E. Odhner.